

शाहिर अमरशेख अध्यासन मुंबई विद्यापीठ

कलम ४ (१) (ब) (i)

मुंबई विद्यापीठ येथील शाहिर अमरशेख अध्यासन कार्यानयातील कार्ये व कर्तव्ये यांचा तपशील:

कार्यालयाचे नाव : शाहिर अमरशेख अध्यासन

पत्ता : मुंबई विद्यापीठ, विद्यापीठ विद्यार्थी भवन, तिसरा मजला, 'बी' रोड, चर्चगेट, मुंबई — ४०० ०२०.

दूरध्वनी : ०२२ २२८५०३९०.

कार्यालय प्रमुख : प्रा. डॉ. प्रकाश खांडगे.

शासकीय विभागाचे नाव : मुंबई विद्यापीठ

कोणत्या मंत्रालयातील : उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग, महाराष्ट्र शासन

खात्याच्या अधिनस्त

कार्यक्षेत्र : मुंबई

विशिष्ट कार्य : महाराष्ट्रातील लोप पावत चाललेल्या लोककला प्रकारांवर संशोधन करणे

विभागाचे ध्येय : महाराष्ट्रातील लोकसंस्कृतीचे जतन व संवर्धन व्हावे या दृष्टीने

विभागाचे धोरण : अभ्यासात्मक योगदान.

सर्वसंबंधित कर्मचारी : महाराष्ट्रातील लोककलांचे जतन, संवर्धनासह नवपीढी मधे लोककलेचा आदर आणि त्याबद्दल चा अभ्यास करण्याची मनीषा निर्माण करणे.

अ. क्र.	कर्मचाऱ्यांची नावे	पदनाम
शिक्षक कर्मचारी		
१.	प्रा. डॉ. प्रकाश खांडगे	समन्वयक (कायमस्वरूपी)
२.	डॉ. गणेश चंदनशिवे	सहायक प्राध्यापक (कायमस्वरूपी)
३.	डॉ. मोनिका ठक्कर	सहायक प्राध्यापक (हंगामी)
शिक्षकेतर कर्मचारी		
१.	प्राग कुलकर्णी	दृक—श्राव्य तंत्रज्ञ (हंगामी)
२.	विकास कोकाटे	संशोधन सह —समन्वयक (हंगामी)
३.	विनोद मोरे	शिपाई (हंगामी)
४.	तात्यासो मोहिते	वाहन चालक (हंगामी)

शाहिर अमरशेख अध्यसन मुंबई विद्यापीठ

- कार्य : संशोधन कार्य करणे
- कामाचे विस्तृत स्वरूप : महाराष्ट्रातील लोप पावत चाललेल्या लोककला प्रकाराचे संशोधन करणे आणि त्याचे अभ्यासात्मक पुस्तके तयार करणे.
- मालमत्तेचा तपशील :
- इमारती व जागेचा तपशील : मुंबई विद्यापीठ, विद्यापीठ विद्यार्थी भवन, तिसरा मजला, 'बी' रोड, चर्चगेट, मुंबई — ४०० ०२०.
- दूरध्वनी : ०२२ २२८५०३९०.

संस्थेच्या संरचनात्मक तक्त्यामध्ये कार्यक्षेत्राचे प्रत्येक स्तरावरचे तपशील :

समन्वयक

शिक्षक कर्मचारी

शिक्षकेत्तर कर्मचारी

प्राध्यापक (१)

प्रशासकीय

सहायक प्राध्यापक (१) कायमस्वरूपी

दृक — श्राव्य तंत्रज्ञ

(१) हंगामी

संशोधन सह समन्वयक (४) हंगामी

कनिष्ठ टंकलिपीक हंगामी (१)

शिपाई (१)

वाहन चालक (१) हंगामी

कार्यालयीन दूरध्वनी क्रमांक व वेळा : ०२२ २२८५०३९०.

सकळी १०. २० ते ६. ०० वाजेपर्यंत

जेवणाची वेळ — दुपारी १.०० ते १. ३०

साप्ताहिक सुट्टी व विशिष्ट सेवेसाठी ठरविलेल्या वेळा : सर्व रविवार व महिन्यातील दुसरा व चौथा शनिवार

शाहिर अमरशेख अध्यसन मुंबई विद्यापीठ

कलम ४ (१) (ब) (ii) नमुना (अ)

मुंबई विद्यापीठ येथील शाहिर अमरशेख अध्यसन कार्यालयातील अधिकारी व कर्मचारी यांच्या अधिकारांचा तपशील :

अ				
अनु. क्र.	पदनाम	अधिकारी — आर्थिक	कोणत्या कायद्या / नियम / शासननिर्णय / परिपत्रकानुसार	अभिप्राय
शिक्षक कर्मचारी				
१.	प्राध्यापक व विभागप्रमुख	विद्यापीठ अनुदानआयोग, महाराष्ट्र शासन, महाराष्ट्र विद्यापीठ कायदा, १९९४ व मुंबई विद्यापीठ नियमानुसार	विद्यापीठ अनुदान आयोग तसेच महाराष्ट्र शासन व मुंबई विद्यापीठ यांनी वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या परिपत्रकानुसार	— —
२.	सहायक प्राध्यापक (हंगामी)	आर्थिक अधिकार नाहीत	— —	— —
शिक्षकेत्तर कर्मचारी				
३.	दृक — श्राव्य तंत्रज्ञ, संशोधन सह समन्वयक, कनिष्ठ टंकलिपीक	आर्थिक अधिकार नाहीत	— —	— —
४.	शिपाई (हंगामी) वाहन चालक (हंगामी)	आर्थिक अधिकार नाहीत	— —	— —

मुंबई विद्यापीठाच्या लोककला अकादमीच्या अंतर्गत शाहीर अमरशेख अध्यासन
कार्यरत असून या अध्यासनाची माहिती पुढील प्रमाणे.

- १) अध्यासनाचे नाव :- शाहीर अमरशेख अध्यासन, लोककला अकादमी मुंबई विद्यापीठ.
- २) अध्यासन सुरू करण्यासाठी शासनाने ज्या शासन निर्णयान्वये मान्यता दिलेली आहे, त्या शासन निर्णयाचा क्रमांक व दिनांक :- शासन निर्णय क्रमांक :-एमयुएम २००६/(२२/०६)/विशि-५ दिनांक:- ७ मार्च २००७
- ३) अध्यासनामध्ये मान्य केलेली पदे :- (शिक्षक व शिक्षकेतर) यांचा तपशील
- ४) शासनाला प्रस्ताव पाठविला त्या प्रस्तावातील पदे :-
  - १) प्राध्यापक/ संचालक (एकत्रित वेतन)
  - २) संशोधन अधिकारी (लेक्चररचा दर्जा) (दोन पदे)
  - ३) संशोधन समन्वयक (दोन पदे)
  - ४) तांत्रिक समन्वयक
  - ५) तांत्रिक सहायक
  - ६) वरिष्ठ लिपीक
  - ७) शिपाई
  - ८) वाहन चालक

शाहीर अमरशेख अध्यासनासाठी माननीय कुलगुरूंच्या अध्यक्षतेखाली एक सल्लागार समिती गठीत करण्यात आली. त्या समिती सदस्यांची नावे

- १) माननीय कुलगुरू- अध्यक्ष
- २) प्र-कुलगुरू - सदस्य
- ३) संचालक विद्यापीठ व महाविद्यालये विकास मंडळ- सदस्य
- ४) वित्त व लेखाधिकारी - सदस्य
- ५) प्रा. डॉ. प्रकाश खांडगे- सदस्य सचिव, समन्वयक

- ६) प्रा. दत्ता भगत - सदस्य
- ७) प्रा. वामन केंद्र - सदस्य
- ८) प्रा.डॉ. हरिश्चंद्र थोरात -सदस्य

शाहीर अमरशेख अध्यासनाच्या सल्लागार समितीवर असलेले दोन सदस्य डॉ. अशोक रानडे, लोकशाहीर विठ्ठल उमप यांचे दुःखद् निधन झाले त्यामुळे शाहीर अमरशेख अध्यासनाच्या सल्लागार समितीच्या बैठकीत नवीन तीन सदस्यांची नावे समाविष्ट करण्याचे निश्चित करण्यात आले ती नावे पुढील प्रमाणे -

- १) श्रीमती छाया खुटेगावकर
- २) डॉ. विश्वनाथ शिंदे
- ३) डॉ. प्रभाकर मांडे

या समितीने सुचविल्या नुसार खालील पदे निश्चित करण्यात आली. ती अशी.-

- १) संशोधक समन्वयक (एक पद)
- २) संशोधन सह-समन्वयक (चार पदे)
- ३) तंत्रज्ञ दृकश्राव्य (एक पद)

सदर पदे एकत्रित वेतनावर भरण्यासाठी २९ मे २००८ रोजी व्यवस्थापन परिषदेच्या बैठकिनुसार मान्यता मिळाली सदर पदांचा अनुशेष खालील प्रमाणे

- १) संशोधक समन्वयक (एक पद) :- (खुला)
- २) संशोधन सह-समन्वयक (चार पदे) :- (अजा-१, अज-१, खुला-२)
- ३) तंत्रज्ञ दृकश्राव्य (एक पद) :- (खुला)

संशोधन ही बाब आस्थापना विभागाच्या अंतर्गत येत असून अध्यापक नियुक्ति विभागाच्या अंतर्गत येत नाही असे विद्यापीठ प्रशासनाने स्पष्ट केले आहे. शाहीर अमरशेख अध्यासनात समन्वयक म्हणून लोककला अकादमीचे प्रपाठक प्रा. डॉ. प्रकाश खांडगे, आतिरिक्त कार्यभार सांभाळत आहेत. अध्यासनात ५ वर्षासाठी वरील पदे भरली गेली आहेत.

- १) संशोधक समन्वयक (एक पद)
- २) संशोधन सह-समन्वयक (चार पदे)
- ३) तंत्रज्ञ दृकश्राव्य (एक पद)

ही पदे भरलेली आहे. कनिष्ठ लिपीक, शिपाई आणि वाहन चालक ही पदे मुंबई विद्यापीठाच्या आस्थापना विभागातून हंगामी स्वरूपात भरली जातात.

५) अध्यासन सुरू करण्याचा उद्देश :- महाराष्ट्र शासनाने मुंबई विद्यापीठाच्या शतकोत्तर सुवर्ण महोत्सवी वर्षाचे औचित्य साधून मुंबई विद्यापीठाच्या लोककला अकादमीला शाहीर अमरशेख अध्यासन प्रदान केले त्यासाठी दीड कोटी रूपयांचे एक रक्कमी अनुदान देण्यात आले. हे अध्यासन सुरू करण्याचे उद्देश पुढील प्रमाणे आहेत-

- १) कालौघात अस्तंगत होत चाललेल्या पारंपारिक लोककलांचे जतन-संवर्धन संशोधन
- २) लोककलांचे विविधरंगी संशोधन उदा. भाषिक अंगाने, धर्मेतिहास अंगाने, प्रयोगात्मक अंगाने
- ३) महाराष्ट्रातील लोककला प्रकार आणि भारतीय लोककला प्रकारांचा तौलानिक अभ्यास.
- ४) लोककला प्रकारांचे आधुनिक स्वरूपातील उपयोजन.
- ५) महाराष्ट्रातील शाहिरी परंपरेचे विस्तृत संशोधन.
- ६) महाराष्ट्रातील लोककला प्रकारांचे राज्यात, अन्य राज्यांत व परदेशात सादरीकरण.
- ७) महाराष्ट्रातील लोककला प्रकार आणि अन्य राज्यातील लोककला प्रकार तसेच अन्य देशातील लोककला प्रकार यांचे आदान-प्रदान
- ८) लोककला, लोकसाहित्य क्षेत्रात पीएच.डी. करणाऱ्या संशोधन करणाऱ्या विद्यार्थ्यांना संशोधनासाठी सहकार्य करणे.
- ९) लोककलेचा कोष तयार करणे.
- १०) शाहीर अमरशेख अध्यासनाने केलेल्या लोककलेच्या संशोधनावर अभ्यास पट चित्रीकरण तयार करणे

शाहीर अमरशेख अध्यासनाने केलेल्या कामाचा अहवाल:-

- १) नॅशनल सेंटर फॉर परफॉर्मिंग आर्ट येथे लावणी कार्यशाळा घेण्यात आली.
- २) १ ऑगस्ट २००९ अण्णाभाऊ साठे यांच्या जयंती निमित्ताने विद्यानगरी परीसर येथे चर्चासत्र तसेच शाहीरी फुलोरा कार्यक्रम आयोजित केला व माननीय उपमुख्यमंत्र्यांच्या हस्ते शाहिरांचा सत्कार करण्यात आला.
- ३) संयुक्त महाराष्ट्राच्या चळवळीवर 'गर्जा महाराष्ट्र माझा' माहितीपट बनविण्यात आला. व 'गर्जा महाराष्ट्र माझा' या पुस्तकाचे प्रकाशन करण्यात आले.
- ४) रायरंद व खडीगंमत हे संशोधन प्रकल्प राबविण्यात आले.
- ५) अण्णा भाऊ साठे जयंती १ ऑगस्ट २०११ फिरोज शहा मेहता सभागृह विद्यानगरी परीसर येथे आयोजित करण्यात आला त्यात परिसंवाद आणि ज्ञानेश महाराव लिखित 'जिंकू या दाही दिशा' या नाटकाचा प्रयोग करण्यात आला.
- ६) अखिल भारतीय पहिले लोककला संमेलन दिनांक २४, २५, २६ सप्टेंबर २०१० मध्ये आयोजित करण्यात आले होते. त्यात सक्रीय सहभाग.
- ७) अखिल भारतीय मराठी लोककला समेलन कऱ्हाड येथे दिनांक २९ व ३० एप्रिल व १ मे २०११ या कालावधित आयोजित करण्यात आले होते. त्यात अध्यासनाचा सक्रीय सहभाग होता. व अध्यासनाने संशोधन केलेल्या दोन विषयावरील पुस्तके रायरंद आणि खडी गंमत याचे प्रकाशन
मा. ना. सुशील कुमार शिंदे उर्जामंत्री, यांच्या हस्ते करण्यात आले.
- ८) पहिले अखिल भारतीय महिला लोककला संमेलन ९ व १० ऑक्टोबर २०११ महिलांच्या जीवन व कलाविषयक परिसंवादात शाहीर अमरशेख अध्यासनाचा विद्याविषयक सहभाग, बीजभाषण प्रा.डॉ. तारा भवाळकर, आदिवासी महिला जीवन, त्यांचे पर्यावरण आणि कला-संवाद की विसंवाद अध्याक्षः

डॉ. मधुकर वाकोडे, वक्ते : डॉ. अनिल सहस्त्रबुद्धे, डॉ. मनोज तायडे, डॉ. महेश्वरी गावित, नितीन केळकर , परिसंवाद महाराष्ट्राच्या सांस्कृतिक उभारणीत संतकवयित्रींचे योगदान अध्यक्ष : डॉ. अरूणा ढेरे वक्ते : डॉ. सदानंद मोरे, डॉ. रामचंद्र देखणे, डॉ. दीपा क्षिरसागर.

९) दयानंद विज्ञान महाविद्यालय लातूर येथे २५ व २६ फेब्रुवारी २०११ रोजी लोकसाहित्याचे संशोधन स्वरूप व दिशा या विषयावर दोन दिवसीय राष्ट्रीय स्तरावरील संशोधन परिषद आयोजित करण्यात आली होती त्यात अध्यासनाने ज्या लोककला सादर झाल्या त्या पथकांना मानधन दिले व सक्रीय सहभाग घेतला.

१०) ऑक्टोव फेस्टीवलचे चित्रीकरण औरंगाबाद

११) कऱ्हाड येथील कलगीतुरा या लोककला प्रकारचे चित्रीकरण

१२) ज्येष्ठ लोककलावंतांची मुलाखत चित्रीकरण सुरू आहे.

१०) मुंबई विद्यापीठाच्या लोककला अकादमी अंतर्गत शाहीर अमरशेख अध्यासन आणि **National Society for Equal Opportunities for The Handicapped, INDIA.** यांच्या संयुक्त विद्यमाने विशेष शिक्षक ज्यांची शैक्षणिक अर्हता B.A., B.Ed. असेल त्यांच्यासाठी लोककला प्रशिक्षण शिबीर दि. २६ मार्च ते ३० मार्च २०१२ या कालावधीत **National Society for Equal Opportunities for The Handicapped, INDIA.** पोस्टल कॉलनी रोड, चेंबूर मुंबई ४०००७१ येथे दु. २ ते सायं. ५ या दरम्यान आयोजित करण्यात आले होते. सदर शिबिरातून विशेष शिक्षकांना संगीत, नृत्य, वाद्य व लोककला माध्यामांतून प्रशिक्षण दिले गेले. विशेष मुलांना या कलेच्या माध्यमातून व्यक्तीमत्व विकास साधता येईल असे कार्यक्रम राबविण्यात आले.

११) यु. जी. सी. च्या ११ व्या योजनेच्या अंतर्गत विषेश विद्यार्थ्यांचा प्रयोगात्मक कलांच्या माध्यमातून व्यक्तीमत्व विकासासाठी लोककला कार्यशाळेचे आयोजन दि. ४ जुन २०१२ ते ८ जुन २०१२ या वेळेत मुंबई विद्यापीठ शाहीर अमरशेख अध्यासन लोककला अकादमी, आणि **National Institute For The Mentally Handicapped** यांच्या संयुक्त विद्यमाने, शाहीर अमरशेख सभागृह, विद्यापीठ विद्यार्थी भवन ४ था माळा येथे सकाळी १०.०० ते संध्याकाळी ५.०० या दरम्यान आयोजित करण्यात आले होते. या कार्यक्रमात सहभागी होणाऱ्यांना विशेष मुलांच्या शिक्षकांना नृत्य, नाटय, वाद्य, गायन या चारही कलांची ओळख आणि प्रात्याक्षिक शिकविले गेले असून कार्यशाळेत म्युझिक थेरीपी या विषयावर मार्गदर्शन करण्यात आले.

१२) अण्णा भाऊ साठे जयंती १ ऑगस्ट २०१२ रोजी मार्शल हॉल, पंडित जवाहरलाल नेहरू ग्रंथालय सभागृह विद्यानगरी परीसर येथे आयोजित करण्यात आला त्यात परिसंवाद आणि 'शाहीरी' या या कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले.

१३) १ ऑगस्ट २०१३ रोजी लोकशाहीर अण्णा भाऊ साठे जयंतीचे औचित्य साधून 'ग्रामोत्सवातील नृत्य नाट्य परंपरा' या महोत्सवाचे आयोजन करण्यात आले. यात गोव्यातील रणमाले, कर्नाटकातील यक्षगान, महाराष्ट्रातील दशावतार या लोककलांचे दर्शन यावेळी घडले. 'लोकशाहीर अण्णा भाऊ साठे यांच्या लोकनाट्य व शाहीरीतील योगदान' या विषयावरील परिसंवादात डॉ. बाबूराव गुरव, डॉ. विश्वनाथ शिंदे, एकनाथ आव्हाड, लहू कानडे या मान्यवर अभ्यासकांनी सहभाग घेतला.

१४) प्रतिशीर्ष महोत्सव

मुंबई विद्यापीठाच्या लोककला अकादमी अंतर्गत असलेल्या शाहिर अमरशेख अध्यासनातर्फे दरवर्षी लोकशाहीर अण्णाभाऊ साठे यांची जयंती साजरी करण्यात येते. या निमित्त ३०, ३१ जुलै व १ ऑगस्ट २०१४ या रोजी प्रतिशीर्ष महोत्सव आयोजित करण्यात आला. प्रतिशीर्ष महोत्सव म्हणजे मुखवटा महोत्सव. या महोत्सवात आंतरराष्ट्रीय किर्तीचे दिग्दर्शक बन्सी कौल, प्रा. कमलाकर सोनटक्के, डॉ. जब्बार पटेल आणि शशीधर आचार्य, या चार मान्यवरांनी लोकमंचावरील मुखवटायांचा वेध घेतला. पश्चिम बंगालमधील पुरुलिया छाऊ तसेच ओरिसामधील सराईकेला छाऊ, महाराष्ट्राच्या ठाणे जिल्ह्यातील आदिवासींचा "बोहाडा" असे कलाप्रकार सादर करण्यात आले. लोककला अकादमीच्या विद्यार्थ्यांची बोहाडा व छाऊ या कलाप्रकारावर कार्यशाळा घेण्यात आली. विद्यापीठाचे उपकुलसचिव डॉ. एम. ए. स्वान यांच्या हस्ते लोककलावंतांच्या मुलाखतीवर आधारीत असलेले पुस्तक "लोकलेणी" याचे प्रकाशन करण्यात आले. या वेळी बन्सी कौल, प्रा. कमलाकर सोनटक्के, डॉ. जब्बार पटेल, गुरु शशीधर आचार्य आणि लोककला अकादमीचे विभाग प्रमुख प्रा. डॉ. प्रकाश स्वांडगे, प्रा. डॉ. गणेश चंदनशीत्रे, प्रा. मोनिका ठक्कर, विद्यापीठाचे प्र-कुलगुरु डॉ. नरेशचंद्र, विद्यापीठ व महाविद्यालये विकासा मंडळाचे संचालक डॉ. राजपाला हांडे इ. उपस्थित होते.

आंतरराष्ट्रीय लोकरंग परिषद २०१५:-

लोककला अकादमी, शाहीर अमरशेख अध्यासन आणि ISTR [Indian Society for Theatre Research] या संस्थेसोबत संयुक्त विद्यमाने 'आंतरराष्ट्रीय लोकरंग परिषदेचे' आयोजन करण्यात आले होते. या परिषदेत १२० अभ्यासकांनी आपला सहभाग नोंदवून शोधनिबंध सादर केले.

चित्रकथी कार्यशाळा दि.१९ जुलै, २०१५ ते २९ जुलै, २०१५

भारत सरकारचे पश्चिम क्षेत्र सांस्कृतिक केंद्र, मुंबई विद्यापीठाची लोककला अकादमी, शाहीर अमरशेख अध्यासन आणि विश्राम ठाकर आदिवासी कला अंगण चॅरिटेबल ट्रस्ट यांच्या संयुक्त विद्यमाने दि.१९ जुलै, २०१५ ते २९ जुलै, २०१५ या कालावधीत पिंगुळी येथील परशुराम गंगावणे यांच्या कला अंगण मध्ये चित्रकथी तसेच बोलक्या बाहुल्यांची १० दिवसांची कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली. यामध्ये महाराष्ट्रातील ३० प्रशिक्षणार्थीनी सहभाग घेतला.

०१ ऑगस्ट अण्णाभाऊ साठे जयंती, २०१५ (सेंटर फॉर कल्चरल रिसर्च एण्ड ट्रेनिंग कार्यशाळा)

मुंबई विद्यापीठातील लोककला अकादमी अंतर्गत असलेले शाहीर अमरशेख अध्यासन आणि केंद्र शासनाची सी.सी.आर.टी (सेंटर फॉर कल्चरल रिसर्च एण्ड ट्रेनिंग) या संस्थेच्या संयुक्त विद्यमाने अण्णाभाऊ साठे यांच्या जयंतीचे औचित्य साधून, आदिवासी विभागात काम करणाऱ्या आणि आदिवासी शिक्षकांसाठी आदिवासींच्या प्रयोगात्मक कला प्रकारांवर दि.१ ऑगस्ट ते ८ ऑगस्ट, २०१५ या कालावधीत विद्यानगरी परिसरातील शंकरराव चव्हाण प्रशासकीय भवन मध्ये निवासी कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली होती. या कार्यशाळेमध्ये मिझोराम, अंदमान निकोबार, सिक्कीम, गुजरात, महाराष्ट्र, कर्नाटक, पश्चिम बंगाल आदी भारतातील विविध राज्यांमधील सुमारे ९५ शिक्षकांनी सहभाग घेतला.

अध्यासन सुरू करण्याचा उद्देश :-

महाराष्ट्र शासनाने मुंबई विद्यापीठाच्या शतकोत्तर सुवर्ण महोत्सवी वर्षाचे औचित्य साधून मुंबई विद्यापीठाच्या लोककला अकादमीला शाहीर अमरशेख अध्यासन प्रदान केले. त्यासाठी दीड कोटी रूपयांचे एक रक्कमी अनुदान देण्यात आले. हे अध्यासन सुरू करण्याचे उद्देश पुढील प्रमाणे आहेत.

- १) कालौघात अस्तंगत होत चाललेल्या पारंपारिक लोककलांचे जतन-संवर्धन, संशोधन.
- २) लोककलांचे विविधरंगी संशोधन उदा. भाषिक अंगाने, धर्मेतिहास अंगाने, प्रयोगात्मक अंगाने.
- ३) महाराष्ट्रातील लोककला प्रकार आणि भारतीय लोककला प्रकारांचा तौलनिक अभ्यास.

- ४) लोककला प्रकारांचे आधुनिक स्वरूपातील उपयोजन.
- ५) महाराष्ट्रातील शाहीर पंरपरेचे विस्तृत संशोधन.
- ६) महाराष्ट्रातील लोककला प्रकारांचे राज्यात, अन्य राज्यांत व परदेशात सादरीकरण
- ७) महाराष्ट्रातील लोककला प्रकार आणि अन्य राज्यातील लोककला प्रकार तसेच अन्य देशातील लोककला प्रकार यांचे आदान-प्रदान.
- ८) लोककला, लोकसाहित्य समिक्षा या स्वरूपात असतील.
- ९) लोककलेचा कोष तयार करणे
- १०) शाहीर अमरशेख अध्यासनाने केलेल्या लोककलेच्या संशोधनावर अभ्यासपट तयार करणे.
- ११) शाहीर अमरशेख अध्यासनाने केलेल्या लोककलेच्या संशोधनाचे पुस्तक विद्यार्थ्यांना अभ्यासासाठी उपलब्ध करून देणे.

१) वर नोंदविलेलले उद्दीष्टांवरून स्पष्ट होते की आज अस्तंगत होत चाललेल्या लोककलांचे जतन-संवर्धन होऊन लोक संस्कृती जागृत ठेवता येईल. लोककलेचे मुख्य तीन उद्दिष्ट असतात. आध्यात्मिक उद्बोधन समाज प्रबोधन आणि लोकनुरंजन या तीन उद्देशातून लोककला फलीत होत असते. किर्तन, भारूड, पोवाडा अशा लोककलेतून सामाजिक जागृती व वैचारिक प्रबोधनाची गंगोत्री सतत वाहत असते. लोककलेचे एकूण फलीतच सामाजिक जागृतीसाठी असल्याने विद्यापीठ परिसरात असलेल्या विद्यार्थ्यांच्या जीवनावर या कलेचा परिणाम हा लाभच प्राप्त करून देतो करण विद्यापीठाचे उद्दिष्ट ही एक सुशिक्षित, समक्ष नागरीक घडवणेच आहे. ज्यात अनेक प्रकारचे शिक्षणक्रम आज विद्यापीठ राबवीत आहे. त्यातच कलेद्वारे समाज जागृतीस पोषक ठरणारी संस्कृती म्हणजेच लोककला या लोककलेचे जतन-संवर्धनाचे काम शाहीर अमरशेख अध्यासन डोळसपणे पार पाडित आहे.

शाहीर अमरशेख अध्यासन दरवर्षी लोकशाहीर अण्णाभाऊ साठे जयंती १ ऑगस्टला साजरी करते त्यामुळे त्यांनी केलेल्या १९६० च्या मुंबईसह संयुक्त महाराष्ट्राच्या चळवळीत आपल्या

पोवाडा या लोककलेद्वारे लढलेल्या लढाई चे दर्शन घडते ज्या मुळे विद्यार्थ्यांना प्रेरणा मिळते आणि सोबतच लोकशाहीर अण्णाभाऊ साठे यांच्या अन्य साहित्याचा अभ्यास आणि दर्शन घडते. त्याच प्रमाणे अखिल भारतीय लोककला संमेलनात अध्यासन दरवर्षी विद्याविषयक सक्रिय सहभाग घेत असल्याने आज लोककला समेलन हे सामान्य जनता आणि विद्यार्थ्यांचे आकर्षण बिंदू ठरले आहे. सोबतच लोककलेच्या समस्या व लोककलेला संलग्नीत अनेक सामाजिक विषयांवर परिसंवाद आयोजित करण्यात येतो ज्यामुळे अनुभवी अभ्यासकांचे अनुभव व संशोधनाचा अभ्यास करणे विद्यार्थ्यांना सोपे जाते आणि सोबतच आपल्या संस्कृतीचे महत्व विद्यार्थ्यांना पटते.

२) मुंबई विद्यापीठातील लोककला अकादमी अंतर्गत शाहीर अमरशेख अध्यासन सुरू करण्यात आले आहे. त्याचे निकष लावण्यासाठी पश्चिम क्षेत्र सांस्कृतिक केंद्र उदयपूर, संगीत नाटक अकादमी दिल्ली, सांस्कृतिक संचालनालय महाराष्ट्र शासन, लोकरंग सांस्कृतिक मंच ठाणे, इत्यादींचा विचार योग्य ठरेल.

३) शाहीर अमरशेख अध्यासन हे शासनाने दिलेल्या दिड कोटी एक रक्कमी निधीच्या व्याजातून सुरू आहे.

४) सदस्य स्थितीत अध्यासनाचा शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांचा वेतनाचा खर्च तसेच संशोधनासाठी आवश्यक असणारा खर्च तसेच अन्य अनुशांगिक खर्च शासनाकडून प्राप्त झालेल्या एकरक्कमी निधीच्या कायम ठेविच्या व्याजातून भागविणे शक्य नाही त्यापोटी काही रक्कम विद्यापीठाच्या सर्व साधारण निधीतून खर्च होत आहे.

५) सदरहू अध्यासनासाठी महाराष्ट्र शासनाच्या उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाने एकरक्कमी दीड कोटी रूपये अनुदान सन २००६ मध्ये दिले. त्यावेळी कायम ठेवीचा व्याजदर अंदाजे ११ टक्के होता. त्यानंतर आता व्याजदर सात ते आठ टक्क्यांवर आलेला असल्याने कायम स्वरूपी ठेवीच्या व्याजातून अध्यासनाचा सर्व खर्च भावी काळात भागविणे कठीण जाईल शासनाने या अध्यासनाची शिक्षकेतर पदे , शिक्षक पदे अनुदानावर घेतली तर त्यांच्या वेतनाचा भार भावी काळात

अध्यासनावर पडणार नाही साधारणतः २०१२ -२०१३ या शैक्षणिक आर्थिक वर्षापासून शाहीर अमरशेख अध्यासनाची खालील पदे अनुदानावर घेतली जावीत.

१) संशोधन समन्वयक (एक पद),

- २) संशोधन सह-समन्वयक (चार पदे),
- ३) तंत्रज्ञ दृकश्राव्य (एक पद),
- ४) टायपिस्ट क्लार्क(एक पद),
- ५) शिपाई (एक पद),
- ६) वाहन चालक (एक पद)

कायम ठेवी वरील व्याजातून संशोधन कार्याचा खर्च त्यामुळे भागविता येईल व त्याचा भार अध्यासनावर पडणार नाही.